

Met ruim 500 miljoen gebruikers is *Facebook* verreweg de grootste *social network* site ter wereld. Ook in de Argentijnse sloppenwijk Villa 31 de Retiro blijkt *Facebook* mateloos populair. Het opent een venster op de wereld en kan een rol spelen in de educatie en bewustwording van de kansarme bewoners. Omgekeerd hebben Nederlanders ondanks de globalisering nauwelijks een idee van het leven in de sloppenwijk.

Facebook verbindt Argentijnse sloppenwijk met de buitenwereld

‘Wat is er toch met Ajax en PSV aan de hand?’ vraagt Mauri me, terwijl we een colaatje drinken op het schoolplein van zijn middelbare school. ‘Dat clubs als AZ en FC Twente kampioen kunnen

worden!’ Er volgt een uitgebreid gesprek over het Nederlandse voetbal. Clubs, spelers, uitslagen, Mauri weet het allemaal. Ik verbaas me erover hoe goed hij op de hoogte is van het Nederlandse voetbal. Mauri woont name-

lijk in Villa 31 de Retiro, de oudste en grootste sloppenwijk van Buenos Aires. Niet meteen de plek waar je verwacht een gesprek over FC Twente te voeren. Maar Mauri blijkt niet de enige met kennis van Nederland. Al snel mengt klasgenote Andrea zich in het gesprek. Zij vraagt me wat ik van de muziek van DJ Tiësto vind. De scholieren kunnen me niet precies vertellen waar Nederland ligt, maar associëren het wel direct met voetbal en muziek. Als ik vraag hoe ze dat allemaal weten is hun antwoord simpel: internet. Nieuws, videoclip, voetbaluitslagen en zelfs *live* verslagen van voetbalwedstrijden uit Europa zijn voor hen gemakkelijk bereikbaar.

In het kader van mijn onderzoek naar de invloed van globalisering in Argentijnse sloppenwijken trek ik enkele weken op met de leerlingen uit de vijfde klas van Filii Dei, een middelbare school in Villa 31. Ik volg de lessen en geef zelf een presentatie over de Europese Unie. We voetballen, luisteren muziek en de leerlingen organiseren zelfs een afscheidsbarbecue voor me.

Enkele maanden later in Nederland heb ik nog steeds contact. De avond van de afscheidsbarbecue hebben ze mij als ‘vriend’ toegevoegd op *Facebook* en kan ik de foto’s van die avond al op internet zien. Inmiddels ben ik met zeventien leerlingen bevriend op *Facebook*.

De sloppenwijk wordt door een spoorweg gescheiden van het *business district* van Retiro. Die ligging biedt kansen op baantjes in vooral de bouw en de schoonmaaksector.

Villa 31 de Retiro

FOTO: DAF ROBSOJN / WWW.SOUNDINSICHT.NL

Villa 31 de Retiro is de enige *villa miseria* (de Argentijnse naam voor sloppenwijk) in het rijke, ontwikkelde, noordelijke deel van Buenos Aires. Rond 1930 huisvestte de overheid hier voornamelijk Italiaanse en Spaanse arbeiders om in de naastgelegen haven te werken. Die wonen er allang niet meer. Met een oppervlakte van ruim 15 hectare is het momenteel een van de grootste sloppenwijken van Buenos Aires. De schattingen over de inwoneraantallen lopen uiteen: volgens de overheid steeg het inwoneraantal van 12.204 in 2001 (vóór de economische crisis) naar 26.403 in 2009. Onofficiële bronnen in de krant *La Nación* hebben het over 80.000 tot 90.000 mensen. De wijk is populair vanwege de centrale ligging, en de informele sector in en rondom Villa 31 biedt kans op werk en inkomen.

Vanwege de grote vraag naar woonruimte wordt er de hoogte in gebouwd. Dagblad *Clarín* schreef in augustus 2009 dat er al 72 krotten van vijf etages of meer waren in Villa 31. De huurprijzen liggen hoog. De huidige inwoners zijn veelal migranten uit het arme noorden van Argentinië, Bolivia, Paraguay en Peru, en dan vooral jongvolwassenen. Dat blijkt ook duidelijk uit de statistieken. De gemiddelde leeftijd in Villa 31 ligt met 23,3 bijna 16 jaar lager dan het gemiddelde van heel Buenos Aires. Daarnaast is er een grote natuurlijke aanwas, doordat vrouwen hier over het algemeen jong kinderen krijgen.

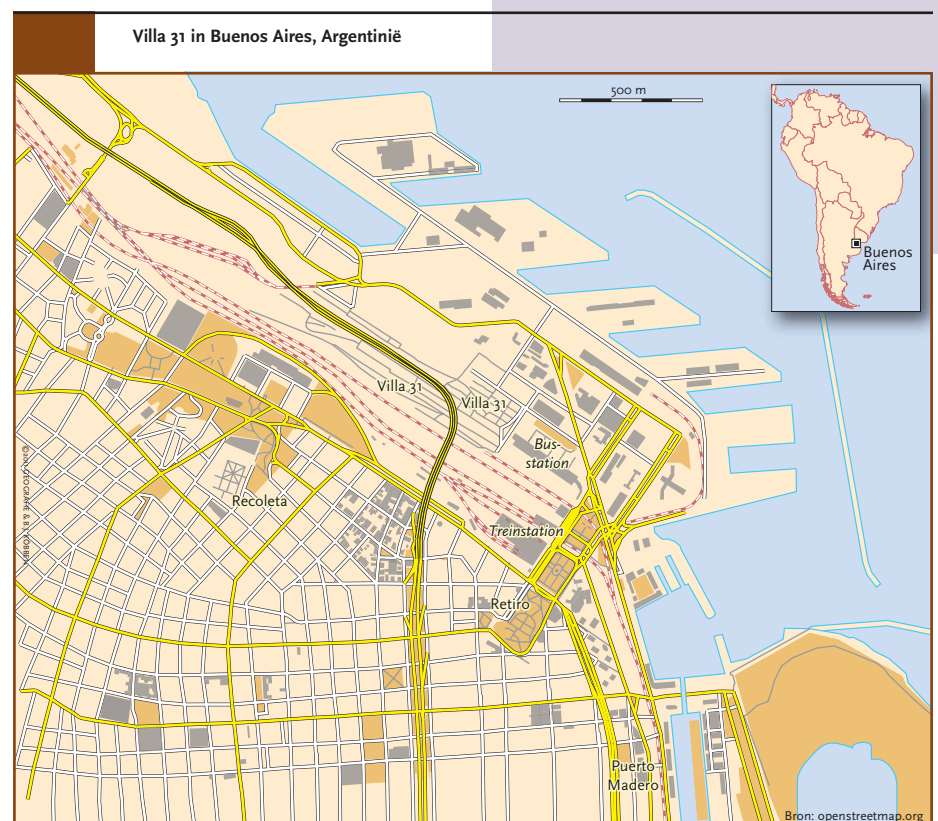
In de weken die ik met de leerlingen van Filii Dei doorbreng, wordt me duidelijk dat Villa 31 een echte sloppenwijk is. Het is geen officieel gepland stadsdeel, maar een spontane, informele urbanisatie op grondgebied van de nationale overheid. Criminaliteit, diefstal en drugs- en alcoholmisbruik – alle scholieren maken ze van nabij mee. Vooral *paco*, een restproduct van cocaïne, vergelijkbaar met *crack*, heeft geleid tot een explosie van criminaliteit, net als in de andere sloppenwijken van Buenos Aires. De drugsmafia verdient enorme bedragen met deze goedkope, zeer verslavende drug, die vooral populair is onder tieners. Verder bestaat er grote onzekerheid over de woonsituatie (vastgoedondernemingen azen op de grond), het is er zeer onveilig, velen zijn slachtoffer van corruptie, en grote delen van de wijk zijn uitgesloten van formele maatschappelijke diensten zoals het ophalen van vuilnis.

Ontwikkeling

Toch blijkt de sloppenwijk in sommige aspecten verder ontwikkeld dan ik had gedacht. Veel huizen in het oudste deel van Villa 31 zijn van steen en hebben stromend water. Elektriciteit wordt illegaal afgetapt, maar is daarmee wel (beperkt) beschikbaar. Veel scholieren hebben mobiele telefoons en digitale fotocamera's, vaak gekocht op een *feria informal*, een informele markt. Daarvan zijn er tientallen in Buenos Aires, waaronder de grootste van heel Latijns-Amerika: *La Salada*. Wekelijks kopen duizenden mensen hier voornamelijk namaakproducten tegen lage prijzen.

Bijna alle leerlingen hebben toegang tot internet. Sommigen via een laptop of pc thuis, anderen via een *locutorio*, een van de internetcafés in Villa 31. Praktisch de hele klas heeft ook een account op *Facebook*. Als

ik hun profielen bekijk, valt me op hoe actief hun digitale leven is. Sommigen hebben honderden *Facebook*-vrienden, en talloze foto's en filmpjes van school, familie, vrienden en zichzelf op hun profiel gezet. Veel van hun *Facebook*-vrienden komen uit de sloppenwijk zelf. Met hen bespreken ze de laatste feestjes en belevenissen. Daarnaast onderhouden ze via *Facebook* contacten met familie en vrienden in hun vaderland. Van de 25 scholieren uit klas 5 op Filii Dei zijn er namelijk maar 5 geboren in (het noorden van) Argentinië, de

anderen zijn migranten uit Bolivia, Peru en Paraguay. Ook met familieleden die naar andere landen zijn geëmigreerd blijven ze zo in contact.

Inhaalslag

De situatie in Villa 31 is een duidelijk voorbeeld van globalisering in de sloppenwijk. Met hun mobiele telefoons, digitale camera's en internettoegang doen deze scholieren nauwelijks onder voor hun rijke leeftijdsgenoten aan de andere kant van het spoor. Daar liggen het rijke *business district* van Retiro en de peperdure *upperclass* wijk Puerto Madero. Vanuit de sloppenwijk zijn de hoge glimmende kantoorgebouwen te zien van onder andere Microsoft, Daimler en het luxe Sheraton Hotel. De wijk ligt ingeklemd tussen de haven van Buenos Aires en het trein- en busstation. Juist deze centrale locatie, zo dicht bij veel economische activiteiten, maakt Villa 31 een gewilde plek om te wonen. De ligging biedt kansen op werk in vooral de bouw en de schoonmaaksector.

De verschillen tussen rijk en arm zijn enorm, maar als het gaat om informatievoorziening is de sloppenwijk duidelijk aan een inhaalslag bezig. Ondanks de lage inkomens, slechte huisvesting en gebrekkige educatie nemen sloppenwijkbewoners via internet kennis van internationaal voetbal, muziek, film en mode. Dit is een trend in veel ontwikkelingslanden waar het aantal gebruikers van telecommunicatievoorzieningen snel toeneemt. De mobiele telefoon was hiervan de eerste uiting. Volgens de Verenigde Naties had 57% van de bevolking in ontwikkelingslanden in 2009 een mobiele telefoon. De beschikbaarheid van internet in ontwikkelingslanden ligt met 18% nog ver achter op het mobiele telefoongebruik, maar neemt snel toe. Internet ontwikkelt zich vooral in urbane gebieden als aanvulling op de bestaande infrastructuur en bereikt dus ook de stedelijke armen.

Vertekend beeld

Uit de reacties die ik in Nederland krijg op mijn observaties blijkt dat mensen hier een heel andere voorstelling hebben van sloppenwijken. Het verraadt een dubbele vorm van onwetendheid bij 'ons' westerlingen. Ten eerste leeft het beeld dat de wereld in dit tijdperk van globalisering geen geheimen meer voor ons heeft. Toch weten Nederlan-

Jongeren uit Villa 31 hebben een druk digitaal leven en zetten honderden foto's en filmpjes van school, familie, vrienden en zichzelf op hun profiel. Ook het lokale radiostation FM 88.1 is zeer actief op Facebook.

ders nauwelijks hoe het er in sloppenwijken aan toegaat. Kinderen uit sloppenwijken met internettoegang en Facebook, met mobiele telefoons en fotocamera's, met verstand van Nederlands voetbal en muziek, dat strookt niet met het beeld dat Nederlanders hebben van sloppenwijken. Ons beeld blijkt vooral gebaseerd op de tv-beelden van Afrikaanse sloppenwijken en films als het Indiase *Slumdog Millionaire*. En toch is Villa 31 met zijn spontane, ongecontroleerde urbanisatie, criminaliteit, onzekerheid en uitsluiting in alles een sloppenwijk.

Ten tweede weten de bewoners in Villa 31 veel meer van ons dan menigeen denkt. Ondanks hun slechte leefomstandigheden is voor hen via het internet informatie over

ons bereikbaar waarvan wij misschien niet hadden gedacht dat die tot een Argentijnse sloppenwijk zou doordringen. Natuurlijk blijft hun beeld van het Westen nog onvolledig en vaak beperkt tot stereotypen ('In Nederland kun je toch overal drugs kopen?' en 'Iedereen in het Westen is rijk'), maar ons beeld van hen is dat ook.

Toekomstperspectief

Facebook is de laatste tijd vooral in het nieuws vanwege zijn rol bij de opstanden in het Midden-Oosten, door sommige media al omgedoopt tot de 'Facebook-revolutie'. De meningen hierover zijn verdeeld, maar feit is dat social mediasites als Facebook een belangrijke rol kunnen spelen in de informatievoorziening. Daarnaast kan het mensen verbinden en het gemeenschapsgevoel versterken. Tot een revolutie in de sloppenwijken zal dit niet snel leiden, maar het kan wel het collectieve bewustzijn in de wijk versterken.

Natuurlijk is deze technologische vooruitgang niet de oplossing voor alle problemen in de sloppenwijk, maar het biedt vooral de jeugd in ieder geval meer ontwikkelingsmogelijkheden. Internet is vandaag de dag het belangrijkste middel om kennis en informatie te verspreiden en het is belangrijk te constateren dat ook sloppenwijkbewoners deel uit maken van dit wereldwijde informatienetwerk.

Internet wordt nu nog voornamelijk gebruikt als sociaal medium binnen de sloppenwijk, voor muziek en sport, en het blijkt ook een belangrijke rol te kunnen vervullen voor migrantenfamilies en internationale contacten. Daarnaast biedt Facebook nieuwe educatieve mogelijkheden. Zo heeft de Londense School of Business and Finance een lesprogramma ontwikkeld in de vorm van een Facebook-applicatie. Zulke educatieve toepassingen zijn nog pril, maar bieden wel mogelijkheden. Voor de kinderen van Filii Dei is het bijvoorbeeld lastig om na hun middelbare school een vervolgopleiding te volgen vanwege de reiskosten en de aanschaf van studiemateriaal. Internet blijkt in de sloppenwijken alom aanwezig en zou een bijdrage kunnen leveren aan betaalbare educatie. De globalisering is op deze manier ook tot de laagste sociale klassen doorgedrongen en kinderen kunnen daarvan profiteren. •